

**Baluwa yanga Paolo
yavalembidile
Vaefeso
Ulongledi wa baluwa ya
Vaefeso**

Baluwa ya Vaefeso ilembwije muuhiku uumo na baluwa ya Vakolosayi, mmwaka fulani pepi na mwaka wa 60 kutandikila mwaka wavelek-wejije Yesu Kilisto. Na alembile baluwa aino anilitambulanga kuva nni Ntume Paolo (sula ya 1:1). Vatalamu va Bibiliya vanakubali kuva Paolo njo alembile baluwa ya Vaefeso, ikàna baluwa yene nanga paivele na disalamu dyake mwene malinga chiivele baluwa yavalembidile Vakolosayi. Bahi ing'anya ya anelyo, inahululika kuva, baluwa aino ikudungiwije ipelekejwe mmakuwa fulani la vanu vankulupila Yesu lavêle nchilambo anecho uchinga chikasomwe. Uchocho, Paolo ahaula kuva mmaduva lachilemba baluwa aino ávele nnilungu (sula ya 3:1, 4:1, na 6:20). Paolo antumile Tikiko uchinga avaongele vakukulupila va ku Efeso na kuvapelekejija baluwa aino (sula ya 6:21-22).

Imanga ya Efeso ívele imanga ing'ulungwa namene na njo inavele lipanda likulu lya utawala wa Valoma nchilambo cha Asiya Inyoko. Imanga aneyo ya Efeso yanimaikana namene ing'anya ya ing'ande ya nnungu mmahe wa Chigiliki uvanchema Atemi, inavele muimanga aneyo (Matendo 19:23-31). Likuwa lya vanu vankulupila

Yesu lya pa Efeso litandilike na dimongo, henga lukoto nkulilualila (Uhunulo 2:1-7).

Sehemu inandi ya baluwa aino Paolo àtanga namuna Nnungu chavatandwele vanu kuva vake na kuvapoha kuhaloka mmasambi lavo kwa indila ya Yesu Kilisto. Paolo àvalandanya vanu vammalele vankulupîla Yesu kuva nni mmili umo, na Yesu Kilisto njo muti wa mmili anewo. Uchocho, àvalandanya vanu vankulupîla Yesu Kilisto na ing'ande, na Yesu Kilisto njo liyanga likulu lya paindumba lya ing'ande aneyo. Sehemu yavili ya baluwa aino àhumya maeleso layâmba namuna ya kuikala maisha la Chikilisto.

Uinjipihwa wa baluwa ya Vaefeso

1. Sula ya 1:1-2, Paolo analitambulanga na kuvasalimila vakúkulupila va ku Efeso.
2. Sula ya 1:3-3:21, Paolo àlonjelela kwamba uloongo upwawije kati ya vanu vammalele vankulupîla Yesu na Yesu Kilisto mwene.
3. Sula ya 4:1-6:20, Paolo àvaelesa Vaefeso namuna chivalembelewa kwikala Vakilisto.
4. Sula ya 6:21-24, Paolo àtangola malove la kumalilila baluwa.

Ntandiliko wa baluwa yanga Paolo

¹ Baluwa aino ihaloka kwang'une Paolo, ngutandolwejiye kuva ntume wanga Yesu Kilisto kwa kutamwa kwake mwene Nnungu. Ninnembila mwenu mmanu mma Nnungu muikâla muimanga ya ku Efeso,* mmanu munkulupîla namene Yesu Kilisto.

---

* **1:1** Mmalemba lanji matandi lilove Efeso likapali.

² Nangu nìnyuwilanga inema na amani ihalôka kwanga Nnungu Atata wetu na kwa Nang'olo wetu Yesu Kilisto, vùve pamo na mwenu.

Nnungu ànatubaliki kupitila Yesu Kilisto

³ Alombolewe Nnungu, Atata wa Nang'olo wetu Yesu Kilisto. Kwa kuva, kwa kulundanywa kwetu na Kilisto, Nnungu ànitubaliki kwa kutwing'a din-ujô dya chinnungu dya kila namuna nchilambo chikáonekana.

⁴ Kabla chilambo chikànambiumbwa, Nnungu ànitutandola hwetu tùùve tuvanu vake kwa kulundanywa na Kilisto, uchinga tùùve tuvasaswe na tuvanu tukávele na chilema pameho pake. Bahi ing'anya ya itamwi yake,

⁵ Nnungu áníamula kutandikila anepo patandi kutujuha kuva tuvana vake kwa kupitila Yesu Kilisto. Átendile uchocho kupapatana na chanatamwije mwene mmakudungilo lake.

⁶ Bahi tunnombotele Nnungu kwajili ya inema yake ing'ulungwa yatukung'unidile kwa kupitila Mwanawe wantamwije!

⁷ Kwa kuva, kupitila Yesu Kilisto, hwetu tùnikombolewa kwa myadi yake, yani masambi letu lànisamehewa, kupapatana na ukulu wa inema yake.

⁸ Nnungu ànitukung'unila inema yake kwa kutwing'a kila namuna ya lúnda na ding'ano.

⁹ Nnungu ànitumaiha makudungilo lake la sili. Átendile uchocho kupapatana na chanatamwije mwene kutandikila anepo patandi. Na makudungilo anelo ákudungidile alatimise kupitila Kilisto,

¹⁰ uchinga latimile kwa uhiku ukudungiwîje, yani kuvikundanya pamo viumbe vyammalele vivêle nchilambo chikáonekana na pachilambo apano, kwa kuvivika pahi utawala wanga Kilisto.

¹¹ Kwa kulundanywa kwetu na Kilisto, Nnungu ánitutandola hwetu kuva tuvanu vake kupapatana na àlalá lanakudungidile anepo patandí, na àkola madengo mmambo lammalele kupapatana na chatamwa mwene mmakudungilo lake.

¹² Nnungu átendile uchocho uchinga hwetu Tu-vayahudi tulongoledîle kulisingila Kilisto, tùve ing'anya ya kutumbyangwa kwa ukulu wanga Nnungu.

¹³ Uchocho na mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, pamunapilikene ujumbe uhiu wa Malove Lambone lantendênge mwenu mupohwe, mwenu múnilundanywa na Kilisto kwa kupitila kunkulupila nang'e. Nnungu nanang'e nkumwing'anga mwenu Umumu Wanaswe wanamwahidite. Na kupwawa kwa Umumu Wanaswe kwenu mwenu kumaiha kuva mwenu nni mmanu vake mwalehu.

¹⁴ Na Nnungu ánituuungulila mapala tuvanu vake. Na Umumu Wanaswe njo chivikilo chimaîha kuva, Nnungu achiatukombole mwalehu hwetu tuvanu vake na kutwing'a mapala anelo. Àmbetenda anelo kwajili ya kutumbyangwa kwa ukulu wake.

Kuyuwa kwanga Paolo

¹⁵ Bahi ing'anya ya anelyo, kutandikila pangupilikene namuna chimunkulupila Nang'olo Yesu na namuna chimuvatamwa vanu vammalele va Nnungu,

¹⁶ nangu nikánaleka kunshukulu Nnungu kwa-jili yenu. Nangu nankumbukilanga kila paninyuwa Nnungu.

¹⁷ Nangu nínnyuwa Nnungu wa Nang'olo wetu Yesu Kilisto, Atata avêle na ukulu, amwing'ange mwenu Umumu wake Wanaswe ili mùùve na lúnda na uhunulo uchinga mupate kummala Nnungu.

¹⁸ Uchocho, nangu nínnyuwa Nnungu ailan-gaje mitima yenu uchinga mupate kulimala alila lilolelo lyanchemedile Nnungu na kumala namuna mapala lake chilavele makulu namene kwa vanu vake,

¹⁹ na kumala namuna dimongo dyake chidivele ding'ulu namene kwetuhwe tunkulupîla Yesu. Dimongo anedyo dikôla madengo nkati mwetu nni dimongo udila ding'ulu,

²⁰ dyananfufulidile Kilisto kuhaloka kwa vanu vahwîle na kumwikaja m'bali wa kunkono wa Nnungu, mumamulaka lake Nnungu, nchilambo chikáonekana.

²¹ Aneko, Kilisto àvele muha mwa mambo lammalele lavêle pachilambo achino na chiîda. Àvatawala vakulu vammalele, na vammalele vavêle na mamulaka, na vammalele vavêle na dimongo, na vanang'olo vammalele, na àvele muha mwa vyeo vyammalele.

²² Nnungu àvikile vitukutuku vyammalele pahi utawala wanga Yesu Kilisto, na kunjuha kuva muti wa vanu vammalele vankulupîla Yesu.

²³ Na vanu vankulupîla Yesu nni mmili wanga Yesu, na vanang'o njo vantênda nang'e atimilike, nanang'e njo avitimîlîsa vitukutuku vyammalele.

2

Kuhuma kukuhwa na kuinjila muumi

¹ Anepo patandi mwenu mwávele muchi múnihwa ing'anya ya makosa na masambi lenu.

² Múikalanga kwa kupapata mihambo mibaya ya chilambo achino, akuno umumpilikanila Nanchindenga, nkulu wa dimongo dikáonekana, avatawâla vanu vakámpilikana Nnungu.

³ Uchocho, anepo patandi na hwetu tuvam-malele túikala muchi vanang'o, twapapata tama dya asili yetu ya chimmili na kutenda chiilembela miili na disungu dyetu. Bahi kupapatana na asili yetu ya chimmili, hwetu túvele muchi vanang'o, twanilembelewa kupata gasabu ya Nnungu.

⁴ Henga Nnungu ávele na utajili wa chididi. Bahi ing'anya ya itamwi yake ing'ulu kwetuhwe,

⁵ ikánava twávele muchi túnihwa ing'anya ya masambi letu, nang'e ánitufufula pamo na Kilisto. Na mwenu múnipohwa kwa inema yanga Nnungu.

⁶ Bahi kwa kuva tûnilundanywa na Yesu Kilisto, Nnungu ánitufufula pamo na Yesu na kutuikaja pamo na nang'e nchilambo chikáonekana.

⁷ Átendile uchocho uchinga mmahiku laîda apate kulanguja utajili wa inema yake ikápimika yaimai-hije kwa uwambone wake kwetuhwe kwa kupi-tila Yesu Kilisto.

⁸ Kwa kuva, múnipohwa kwa inema yanga Nnungu, kwa indila ya ing'ulupa. Chinu anecho chikáhalokana na kutumbama kwenu, henga nni inujo ya Nnungu,

⁹ wala akee kwa matendo lenu, uchinga munu anapate kulyona.

¹⁰ Hwetu nni madengo latendwîje na makono langa Nnungu, na kwa kulundanywa kwetu na Yesu Kilisto, Nnungu ánituumba kwa namuna yahambi uchinga tupate kutenda lambone lanatutayalishijje Nnungu uchinga tulatende.

Ntima umo nkati mwanga Kilisto

¹¹ Mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, kumbukilanga kuva, anepo patandi mwenu mwávele mmamidi. Vayahudi vanji vankulupîla Yesu vânychema mwenu kuva mmanu nkáyalwike, henga vanang'o vâlichema kuva vanu vayalwîke ing'anya chihi ya àlalá lavalatendanga mmiili yavo kwa makono la vanu.

¹² Bahi kumbukilanga kuva, mmahiku anelo mwenu nanga pamunavele pamo na Kilisto. Na mwávele mmamidi muvanu va Nnungu, yani Vaisilaeli. Na mukánavele na chinu chohecho mualala malailano la ahadi dyanahumije Nnungu kwa vanu vake. Múikalanga chihi pachilambo bila kuva na lilolelo lyohelyo na nanga pamunankameke Nnungu.

¹³ Henga kwa kuva mùnilundanywa na Yesu Kilisto, mwenu mmanu munavêle kulehu na Nnungu, hambu mùhengelekejijwe pepi na nang'e kwa indila ya myadi ya Yesu Kilisto.

¹⁴ Kwa kuva, Kilisto mwene nni atupelekejijje amani kwa kuvatenda Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi kuva uvamo. Kwa indila ya kuhwa kwake ìvele muchi Yesu ànibamolanga lingongo lya mu Ing'ande ya Nnungu livahapulânya Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi.

15 Yesu àusije Sheliya ya Chiyahudi pamo na amuli dyake na malaijo lake uchinga kwa kulundanywa nawe avaumbe Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi kwa namuna yahambi kuva muchi munu yumo. Bahi Yesu nkuida na amani muvanang'o.

16 Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi vájuhijwe kuva mmili umo, Yesu ánivapatanisa na Nnungu kwa indila ya kuhwa kwake munsalaba, na ániuusa umongo wammalele.

17 Bahi Yesu ániida nkhubili amani kwenu mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, múnavele kulehu na Nnungu, na kwa Vayahudi vanavêle pepi na Nnungu.

18 Kwa kuva, kwa kupitila Yesu, hwetu tuvamalele, tuvayahudi na vanu vakávele Vayahudi, túnichimuliwa indila ya kuhwika kwa Atata kwa Umumu Wanaswe uyoyo yumo.

19 Bahi hambi, mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, mwenu mukávele mmayeni kavila na wala mukávele mmamidi kwanga Nnungu. Henga hambi mwenu nni laiya pamo na vanu va Nnungu, na mùjukile mmalangavake Nnungu.

20 Uchocho mwenu mùvele muchi ing'ande idengwíjwe munsingi udengwíjwe na mitume na manabii. Na Yesu Kilisto mwene njo liyanga likulu lya paindumba ya ing'ande aneyo.

21 Kwa kulundanywa kwetu na Yesu, ing'ande yammalele ìnalundanywa saana na kuyenjejeka mpaka kuhwikila kuva Ing'ande yanaswe yanga Nnungu, kwajili ya Nang'olo.

22 Kwa kulundanywa na Kilisto, uchocho na mwenu mmanu mukávele Mmayahudi,

mùnalundanywa na vakulupîla vammalele kuva kaya yaikala Nnungu kwa indila ya Umumu Wanaswe.

3

Madengo langa Paolo kwa vanu vakávele Vayahudi

¹ Bahi ing'anya ya anelo, nangu Paolo, ngùjukile ninfungwa ing'anya ya kuntumikila Yesu Kilisto kwajili yenu mwenu mmanu mukávele Mmayahudi.

² Nangu ñnimala kuva, mwenu mmene mùnipilikana namuna Nnungu changujalidile inema kwa kuning'a madengo lake nilakole kwajili yenu.

³ Nnungu àningumaiha kupitila uhunulo kuyamba makudungilo lake lanapihike. Na nangu ñnnembiledile mwenu kwa kuinjipiha kuyamba chinu anecho.

⁴ Na mwenu mukàlasoma malove langu muchimumale namuna chinilakameke saana makudungilo la Nnungu lanapihike lamwâmba Kilisto.

⁵ Mmivelekwa vipitile Nnungu nanga pánavamaihije vanu kuyamba makudungilo anelo malinga chavamaihije hambu mitume na manabii vake vanaswe kwa kupitila Umumu Wanaswe.

⁶ Na makudungilo anelo lanapihike nni alano, vanu vakávele Vayahudi vâpwechele pamo na Vayahudi mapala kuhaloka kwanga Nnungu kupitila Malove Lambone. Avano vavili vammalele nni dimbande dya mmili umo na

vàkumila ahadi uila ya Nnungu ing'anya ya kulundanywa na Yesu Kilisto.

⁷ Kupapatana na inujo ya inema yaning'ile Nnungu kwa dimongo dyake, nangu ngùjuhijwe kuva ntumishi wa Malove Lambone.

⁸ Nangu njo nin'joko kupunda vanu vammalele va Nnungu, henga Nnungu àningujalila inema ya kutanga Malove Lambone kwa vanu vakávele Vayahudi, kuyamba balaka dyanga Kilisto, balaka dikáhululika kuvalangwa.

⁹ Na Nnungu àningujalila inema ya kumaiha namuna chilatimidile makudungilo anelo lanalapihite Nnungu kutandikila anepo patandi, Nnungu aumbîle vitukutuku vyammalele.

¹⁰ Na makudungilo la Nnungu kuyamba anelo lammalele nni kuva, vatawâla na vammalele vavêle na dimongo va nchilambo chikáonekana, vapate kumala lúnda lwa Nnungu lwa namuna dyohe kupitila likuwa lyammalele lya vanu vankulupîla Yesu.

¹¹ Nnungu àtendile uchocho kupapatana na makudungilo lake la maduva lammalele. Àtendile uchocho kupitila Yesu Kilisto Nang'olo wetu.

¹² Bahi kwa kuva tûlundanyijwe na Kilisto na ing'anya ya kunkulupila nang'e, hwetu tukálipwelela, tûvele na indila ya kuhwika kwa Atata bila lipamba.

¹³ Bahi ninnyuwa munatenguke mitima ing'anya ya kubanika kungubanika, kwa kuva kubanika akuno nni kwajili yenu, mulyone kuva mûnitumbyangwa.

Kuyuwa kwanga Paolo kwajili ya Vaefeso

14 Bahi ing'anya ya anelyo, nangu ngùtindivala malundi muyo mwa Atata Nnungu na kunnyuwa.

15 Nang'e njo chitandikilo cha viumbe vyammalele vya kulihunde na vya pachilambo.

16 Nangu nìnyuwa Nnungu amwing'ange dimongo dya kuhwina n'disungu dyenu kwa indila ya Umumu Wanaswe, kupapatana na utajili wa ukulu wake.

17 Anepo njo Kilisto pambeikala mmitima yenu kwa indila ya ing'ulupa akuno muvèlè na nsingi wa itamwi na dinyiya muitamwi,

18 uchinga mwenu pamo na vanu vammalele va Nnungu muhulule kumala namuna itamwi yanga Kilisto chiivele ing'ulu, yani chiidalambwike na chiilepile na changa chake na iyendehe yake.

19 Muchimuimale itamwi yanga Kilisto ipûnda imadi yammalele ya vanu uchinga muumbajwe itimiliki yammalele ya Nnungu.

20 Bahi Nnungu atumbyangwe! Kupapatana na dimongo dikôla madengo nkati mwetu, nang'e ànahulula kutenda vitukutuku vikulu namene kupunda avila vituyuwa au kuvikumbukila.

21 Yesu Kilisto na vanu vankulupîla Yesu vâàve ing'anya ya kutumbyangwa kwa Nnungu, vanu va vivelêkwa vyammalele, vyaka na vyaka. Amina.

4

Mmili umo

1 Bahi nangu ngujukîle kuva ninfungwa ing'anya ya kuntumikila Nang'olo, ngûmpembejanga mwenu muikalange malinga chimuchemwije na Nnungu.

² Lisulupusange na kuva mmapole na kuva mmanu mma kupililila, akuno umupililanila mmene kwa mmene kwa itamwi.

³ Mutumbame namene kuuchunga umoja kwa amani innundânya mwenu, umoja aula waidanawo Umumu Wanaswe.

⁴ Hwetu tuvammalele nni mmili umo, na Umumu Wanaswe nni yumo malinga chimuchemwije mùùve na lilolelo limo, apala pamunachemwije na Nnungu.

⁵ Pàvele chihi Nang'olo yumo na ing'ulupa imo na ubatiso umo.

⁶ Na pàvele chihi Nnungu yumo nanang'e njo Atata wa vanu vammalele, àtutawala hwetu tuvammalele na àkola madengo kupitila hwetu tuvammalele na àikala nkati mwetuhwe tuvammalele.

⁷ Henga kila munu muhwetu àpewije dimongo kupapatana na chajaliwije na Kilisto kuva na in-ujò ya inema.

⁸ Malinga chilahaula Malemba Lanaswe kuva, “Pakwedile muha kulihunde, àpapatene na vanu vâvatwètè litwala, nkuveng'a vanu vake dinujo.”

⁹ Dachi, lilove alino, “Pakwedile muha kulihunde,” mana yake chamani? Mana yake nni kuhaula kuva, Kilisto átandilike hoti kusulupuka pahi chilambo, kwa vanu vahwîle.

¹⁰ Ayula anasulupwike pahi chilambo, nang'e njo akwedîle muha namene kupunda kumahunde kwammalele uchinga aombaje mwammalele.

¹¹ Kilisto njo avapêle vanu dinujo. Vanji àvajúhije kuva mitume na vanji kuva manabii na vanji kuva akutânga Malove Lambone na vanji kuva

vachungaji na vanji kuva vakúhunda va Lilove lya Nnungu.

¹² Àtendile uchocho uchinga avatayalise vanu va Nnungu kwa madengo la utumishi ili hwetu tuvanu vake tupate kudengwa, yani hwetu tujukîle kuva mmili wake Kilisto.

¹³ Anelo lachilahwenehe mpaka tuvammalele patumbeuhwikila umoja wa ing'ulupa yetu na kumala namene Mwana wanga Nnungu, uchinga tutandeke na kuhwikila chipimo cha utimilifu wanga Kilisto.

¹⁴ Bahi tukambekuva kavila muchi tuvakanunu, utuyahwa kila m'bali na kupepeluhwa na mpapa wa kila namuna wa mahundo lāvahùndà vanu akuno uvavalambila vanu vanji na kuvatindinganya kwa ulamba wavo.

¹⁵ Henga tukàhulanila uhiu kwa ntima wa itamwi, tuchitutandeke mmambo lammalele na kuhwikila kuva muchi Kilisto, ajukîle kuva muti wa mmili wake, yani vanu vankulupîla.

¹⁶ Nang'e àditenda dimbande dyammalele dya mmili dilundanywe pamo na kuva mmili umo. Na kila imbande ikàkola madengo lake, ìchikula dimbande dinji na kuuhululiha mmili kukulumuka na kulidenga wene kwa indila ya itamwi.

Kulundana na Kilisto kuntenda munu kuva wahambi

¹⁷ Bahi kwa mamulaka langa Nang'olo, nangu nìnnyuwanga namene kuva, munaikalange kavila malinga chivaikalanga vanu vakámmaite Nnungu, vanu vapapâta mawaso lavo lakemana,

¹⁸ ing'anya ding'ano dyavo dìvele nnupi. Vanu anevo vàvelenge kulehu na umi wanga Nnungu

ing'anya ya uvelu wavo na kukamajanga kwa mitima yavo.

¹⁹ Vanu anevo vakóna dihoni kananga kadiki na vânilihumya mwalehu kutenda chidilembela ditama dyavo, akuno uvatenda kwa hamu kila namuna ya vitukutuku vihakalenge.

²⁰ Henga mwenu nanga pamulihundile anelo kunnyamba Kilisto.

²¹ Nni muhiu kuva mwenu mûnipilikana habali dyake na kuhundwa uhiu upatikâna kwanga Yesu.

²² Mûnihundwa kuukudumbulanga unu wenu wa machedo, yani kuleka kuikalanga muchi chimuchiikalanga anepo patandi. Unu anewo ûnaondongeka ing'anya ya kupapata tama dyake dikûmbya.

²³ Na mûnihundwa kuva, disungu dyenu na ding'ano dyenu dîlembelwa ditendwe kavila kuva dyahambi.

²⁴ Na mûnihundwa kuva, mûlembelwa muliwa-jange unu wahambi wauumbile Nnungu kuva muchi mwene Nnungu, yani kuva na uwambone wa uhiu na uwanaswe wa uhiu.

²⁵ Bahi lekanga kulambila. Kila munu annyaulile nkúkulupila nnyake uhiu kwa kuva tuvammalele nni dimbande mummili wanga Kilisto.

²⁶ Mukàsunalâ, munaleke isunadi yenu uintenda mutende masambi, na munahwenehe kusunala mpaka kuswa liduva.

²⁷ Na wala munanchimulile Ibilisi nnango.

²⁸ Munu woheyo aîva, anaive kavila, henga àlembelwa atumbame kukola madengo uchinga ààve na chinu cha kuvayavila amahuvani.

²⁹ Munatangole malove lávaondongàngà vanu, henga mùlembelwa mutangole chihi malove lafála kuvadenga vanu vanji kupapatana na muvavelelee vanu vene uchinga malove anelo laveng'e inema anevo vanu valapilikâna.

³⁰ Munannyuvaje Umumu Wanaswe wa Nnungu, kwa kuva aneyo nni chimaiho chivikwîje kwenu mwenu kumaiha kuva mwenu nni mmanu mma Nnungu na kuva àmbempohanga mwenu nniduva lya kukombolewa.

³¹ Bahi yahililanga kulehu umongo na kusunala na kutunuuka na timbwili na kulambililana pamo na kila namuna ya lahakalenge.

³² Henga tendelanila lambone na kuvikilanila chididi. Kila munu mmwenu ansamehe nnyake makosa lake malinga Nnungu chansamehite mwenu kupitila kwanga Kilisto.

5

Kuikala munng'anje

¹ Bahi nnyejanje Nnungu, kwa kuva mwenu nni mmana vake wantamwanga.

² Bahi muikalange kwa kutamwana malinga Kilisto chatutamwije hwetu na kuuhumya umi wake kwajili yetu kuva muchi sadaka ya kupija, inung'îla na inkatapalîla Nnungu.

³ Kwa kuva, mwenu nni mmana mma Nnungu, bahi umalaya na kila namuna ya uhakwa na kung'unuka vinapwawe kwenu mwenu.

⁴ Uchocho, lanapilikanike malove la dihoni wala la uvelu wala la mang'wanyu lakáfala, kwa kuva anelo lakálembelwa lapwawe kwenu

mwenu. Chilembelêwa kwenu mwenu nni kunnombolela Nnungu.

⁵ Bahi mumale mwalehu kuva, nanga mmalaya woheyo wala munu atênda lahakalenge wala ang'unûka ambekûva na mapala mu Ufalume wanga Kilisto na Nnungu. Kwa kuva, munu ang'unûka àlandana na munu ayûwa disanamu.

⁶ Munu woheyo anankumbange kwa malove lake lakemana. Kwa kuva, kwa makosa malinga anelo, gasabu yanga Nnungu ìmbevoidilila vanu vammalele vakâmpilikana.

⁷ Bahi munakumilane na vanu malinga anevo.

⁸ Anepo patandi mwenu múikalanga nnupi, henga hambu kwa kulundanywa na Nang'olo mùikalanga munng'anje. Bahi ikalanga malinga vana va munng'anje,

⁹ kwa kuva, vihepo vya munng'anje nni kuva na uwambone wa kila namuna na kutenda lalalem-bela Nnungu na kuva munu wa uhiu.

¹⁰ Tumbama namene kumala vitukutuku vinkatapalîla Nang'olo.

¹¹ Munakumile matendo la nnupi lakemana, henga mùlembelewa mulapisulange.

¹² Kwa kuva, nni dihoni kulatambulanga mambo àlalá latendeka kwa sili na vanu vakâmpilikana Nnungu.

¹³ Henga matendo lammalele palapihuliwa na nng'anje, lânaonekana.

¹⁴ Kwa kuva, nng'anje nni utênda kila chinu chonekane. Njo mana tûhaua kuva,
 “Imuka wako ulêle,
 ufufuke kuhaloka kwa vanu vahwîle,
 na Kilisto achiakulangajije.”

15 Bahi lyongolelange namuna chimuikalanga. Munaikalange muchi mavelu ila muikalange muchi mmanu mmêle na lúnda.

16 Utumile saana uhiku auno umuvenawo, kwa kuva, alano nni maduva la mambo la kuhakalanga.

17 Bahi munààve mavelu, henga mulamale àlalá lalalembela Nang'olo Nnungu.

18 Lekanga kukalewa divayi, kwa kuva, kukalewa kutendiha vanu vanahulule kulidivila, ila mwenu mùlembelewa muumbajwe Umumu Wanaswe,

19 akuno umutangojana kwa malove la Zabuli na dihimu dya kunnombolela Nnungu na dihimu dinji dya chinnungu. Mumwimbile Nang'olo na kunhangalalila mmitima yenu yammalele,

20 na kunshukulu Nnungu Atata maduva lam-malele kwa kila chinu, kwa lina lyanga Nang'olo wetu Yesu Kilisto.

Mahundo kwa valombwêje na valombîle

21 Mupilikanane mmene kwa mmene kwa kumweshimu Kilisto.

22 Mwenu mmakongwe, vapilikane valume venu malinga chimumpilikana Nang'olo wetu.

23 Kwa kuva, nnume àvele na mamulaka kwa n'jawe, malinga Kilisto chavele na mamulaka kwa vanu vankulupîla. Kilisto mwene nni Mpohi wa mmili wake, yani vanu vankulupîla.

24 Bahi malinga vanu vankulupîla Yesu Kilisto chivampilikana nang'e, uchocho vakongwe na-vanang'o vâlembelewa vavapilikane valume vao kwa kila chinu.

25 Na mwenu mmalume vatamwange ajavenu malinga Kilisto chanavatamwije vanu vankulupîla, nkuuhumya umi wake kwajili yavo.

26 Átendile uchocho uchinga avatende kuva va Nnungu kwa kuvahahula kwa medi na kwa lilove lyake.

27 Ánivahahula uchinga aling'e mwene vanu vankulupîla, akuno vavèlè muhali ya ukulu, yani bila kuva na madolidoli nnimbende wala likwinyansi nnimbende, au vitukutuku vinji vivèle malinga anevyo. Na badala yake vanu vankulupîla, vâàva vanaswe na bila kuva na chilema chohecho.

28 Uchocho, valume vâlembelewa vavatamwe ajavao malinga chivaitamwa miili yavo vene. Kwa kuva, ayula antâmwa n'jawe, àlitamwa mwene.

29 Kwa kuva, nanga munu auvênga mmili wake mwene, henga ànaulisa na kuuchunga malinga Kilisto chavachunga vanu vankulupîla.

30 Kwa kuva, hwetu nni dimbande dya mmili wake.

31 Malinga chilahaula Malemba Lanaswe kuva, “Ing'anya ya anelyo, nnume àmbenneka atatake na anyokwe koka alundane na n'jawe, na anevo vavili vâmbekuva mmili umo.”

32 Ìnikamajanga namene kukameka sili aneyo, henga nangu ngùtangola mambo lannyâmba Kilisto na vanu vankulupîla nang'e.

33 Pamo na anelo, kila nnume àlembelewa antamwe n'jawe malinga chalitamwa mwene, na kila nkongwe àlembelewa ámweshìmù nng'andomwe.

6

Vavana na vavavelêke

¹ Mwenu mmavana, vapilikane vammelekenge, ing'anya mwenu ni mmanu vake Nang'olo, kwa kuva uvila nni chiilembelewa kutenda.

² “Mweshimu atatako na anyoko.” Aino njo amuli inandi ivêle na ahadi,

³ “Mweshimu atatako na anyoko uchinga upate wasa na ûûve na vyaka vyohe pachilambo.”

⁴ Na mwenu anga atata, munavasunaje anavenu, ila mùlembelewa muvalele kwa kuvaduma na kuvahunda mahundo langa Nang'olo.

Vatumwa na anang'olo vao

⁵ Mwenu mmatumwa, mùlembelewa muvapi-likane anang'olo venu kwa eshima na kwa kuyopa. Tendanga uchocho kwa ntima wanaswe malinga chimumpilikana Kilisto.

⁶ Tendanga uchocho akee chihi pavannolanga umutaha kulipakaha kwa vanang'o, ila mùlembelewa mutumike malinga mmatumwa mma Kilisto akuno umulihumya kutenda àlálá lalalembela Nnungu kwa mitima yenu yammalele.

⁷ Lihumyange kukola madengo lenu la utumwa kwa ntima helele kuva muchi muntumikila Nang'olo, akee vanu.

⁸ Mukumbukile kuva, Nang'olo àmbennipa kila munu kupapatana na matendo lake lambone, akàva ntumwa au akànavè ntumwa.

⁹ Na mwenu anang'olo, vatendelange lambone vatumwa venu kwa ntima helele, muleke kuvayoha. Mumale kuva na mwenu mùvele muchi

vanang'olo, mmammalele mùvele chihi na Nang'olo yumo avêle kulihunde, nanang'e nanga pannola munu woheyo kumeho.

Vikomanilo vya chinnungu

¹⁰ Bahi kwa kumalilila, nangu nĩnyuwanga mùve na dimongo kwa kulundanywa na Nang'olo na kwa kuyangatwa na dimongo dyake ding'ulu.

¹¹ Walilanga vikomanilo vyamwing'anga Nnungu uchinga muimile na kulumbana na njama dyanga Ibilisi.

¹² Kwa kuva, hwetu tukápanyana ing'ondo na vanu va nchilambo achino, ıla tũpanyana ing'ondo na matiyala la anamindenga vavêle nchilambo chikáonekana, yani vatawâla na vakulu na vavêle na dimongo, vavêle nchilambo cha lupi.

¹³ Bahi vino twalanga vikomanilo vyamwing'anga Nnungu. Kwa kutenda uchocho, muchimuhulule kunnema mmongo mwenu muuhiku aula ulambehumila lahakalenge. Na pamumbemalila kupanyana, mùmbekuva chihi mmechinkuhwina.

¹⁴ Bahi hwinganga kwa kulihunga uhiu wa Nnungu muchi nkaka mmikundu vyenu na kuwala uwambone wa Nnungu muchi likakamba lya kulichingila mmihuva vyenu,

¹⁵ na hamu ya kuvahubilila vanu Malove Lambone la amani ìve muchi vilatu mmadodo lenu.

¹⁶ Maduva lammalele, ing'ulupa ìve muchi chikopa mmakono lenu, uchinga muhulule kuidimanga myumba ya moto yanga Nanchindenga.

17 Na upohi ùùve muchi kofiya ya chitale ya kulichingila, na lilove lya Nnungu liive muchi upanga wamwing'anga Umumu Wanaswe.

18 Vilinganya kunnyuwa Nnungu kila uhiku akuno umulojwa na Umumu Wanaswe. Hwenehanga kunnyuwa Nnungu kwa kila namuna. Mùùve meho bila kuhopela akuno umuvayuwila vanu vammalele va Nnungu.

19 Uchocho, nguyuwile na nangu, uchinga pangulonjela na vanu, Nnungu aning'e cha kulonjela, ngulonjele bila kuyopa uchinga vanu vamale sili ya Malove Lambone la Nnungu.

20 Nangu ñnihungwa nnilungu ing'anya ya kuva balosi wa Malove Lambone. Bahi yuwanga uchinga ngutangole Malove Lambone la Nnungu chinamilume malinga chingulembelewa.

Disalamu dya ntululilo

21 Tikiko nkúkulupila nnyetu utuntamwa namene, ntumishi akulupîka mmadengo la Nang'olo, achiannyaulile habali dyangu dyammalele, uchinga mupate kulamala langulatenda.

22 Bahi ing'anya ya anelyo, nangu nîntuma kwenu mwenu uchinga mupate kumala habali dyetu na ankamyange mitima yenu.

23 Mmakukulupila avangu, nangu nînnyuwila mùùve na amani. Uchocho, nînnyuwila itamwi pamo na ing'ulupa ihalôka kwanga Atata Nnungu na kwanga Nang'olo Yesu Kilisto, viive pamo na mwenu.

²⁴ Ninyuwa Nnungu aveng'e inema vanu vama-
malele vantâmwâ Nang'olo wetu Yesu Kilsto kwa
itamwi ikávele na ntululilo.

**Lilailano Lyahambi Lya Nnungu Kwa Vanu
Vammalele**
**Portions of the Holy Bible in the Makonde language of
Mozambique and Tanzania**
**Porções da Bíblia Sagrada no idioma Makonde de
Moçambique**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Makonde

Contributor: Pioneer Bible Translators

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makonde

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 6 May 2025

e50d2b9d-5016-5132-9a8e-701dc953e2af